

ပိုးသတ်ဆေးအဆိပ်သင့်မှု အန္တရာယ်အကြောင်း
သိကောင်းစရာများနှင့် ရှေးဦးသူနာပြုစုနည်းများ

ပိုးသတ်ဆေးဓာတ်ပေါင်းအုပ်စုများ

၁။ Contact Poisons

(က) Natural

ဥပမာ- Pyrethrum, Retenone, Derris, Nicotine, Mineral Oil

(ခ) Synthetic

(၁) အော်ဂင်နိုကလိုရင်းဓာတ်ပေါင်းများ (Organo-chlorine compound) ဥပမာ- ဒီဒီတီ၊ အော်ဒရင်း၊ အင်ဒရင်း၊ အင်ဒိုဆာလဖမ်

(၂) အော်ဂင်နိုဖော့စဖိတ်ဓာတ်ပေါင်းများ (Organo-phosphates compound) ဥပမာ- ဒိုင်ယာဇီနွန်၊ ဆူမီသိုင်ယွန်၊ အယ်ဆန်၊ တီလီယန်၊ ဒိုင်မီခရူန်၊ မာလာသီယွန်

(၃) ကာဘာမိတ်ဓာတ်ပေါင်းများ (Carbamates) ဥပမာ- ကာဗာရိုင်း၊ ပိုင်ရိုလန်၊ ဒိုင်မီတီလန်၊ ဖျူရဒန်

(၄) ပါရီသရိုက်ဓာတ်ပေါင်းများ (Parythroide) ဥပမာ- ဆူမီဆီဒင်၊ ဒီဆစ်၊ ဆင်းဘွတ်ရ်

၂။ Stomach Poisons

ဥပမာ- Paris green, sodium fluoride

၃။ အသက်ရှူလမ်းကြောင်းမှတစ်ဆင့် အဆိပ်သင့်စေသည့်
ဓာတ်ပေါင်းများ (Fumigants)

ဥပမာ- မီသိုလ်းဘရိုမိုဒ် (Methyl Bromide)၊
ဖော့စဖင်း (Phosphine)၊ Hydrogen cyanide

လူနှင့်သက်ရှိများသို့ အဆိပ်သင့်စေနိုင်သည့် လမ်းကြောင်းများ

- ခန္ဓာကိုယ်ထဲသို့ ပိုသတ်ဆေးဝင်ရောက်နိုင်သည့် လမ်းကြောင်း(၄)ခုရှိပါသည်။

(က)ပါးစပ်ပေါက်မှဝင်ရောက်ခြင်း

လုပ်ငန်းခွင်အတွင်းတွင်ပိုးသတ်ဆေးကိုင်တွယ်အသုံးပြုနေစဉ်အစာစားခြင်း၊ ရေသောက်ခြင်း၊ ဆေးလိပ်သောက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပိုးသတ်ဆေးထည့်သောခွက်ဖြင့်သောက်စားခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပိုးသတ်ဆေးအားအစားအစာထည့်သည့်ပုလင်း/ခွက်များအတွင်းထည့်ထားသဖြင့်မှားယွင်းသောက်ခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပိုးသတ်ဆေးဘူးများကို ကလေးများလက်လှမ်းမီသောနေရာတွင်ထားရှိသဖြင့်လည်းကောင်း ပါးစပ်မှအချိန်မရွေးဝင်ရောက်နိုင်ပါသည်။

ရောဂါအမည်သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် ပြုစုကုသခြင်း

အထက်ပါဖော်ပြခဲ့သောဆေးဓာတ်ပေါင်းအုပ်စုအလိုက်ဖြစ်ပေါ်သောရောဂါလက္ခဏာနှင့် အရေးပေါ်ကုသခြင်းနည်းလမ်းများမှာ အနည်းနှင့်အများ ကွဲပြားသဖြင့် ရှေးဦးသူနာပြုစုသူအနေဖြင့်အဆိပ်သင့်သည့်ဓာတ်ပေါင်းအုပ်စုအလိုက်ဂရုစိုက်၍ ကုသရမည်ဖြစ်ပါသည်။

အော်ဂင်နိုကလိုရင်းဓာတ်ပေါင်းများ(Organochlorine)

စိတ်တိုခြင်း၊ခေါင်းကိုက်ခြင်း၊တစ်ကိုယ်လုံးညောင်းညာခြင်း၊ထို့နောက်မူးဝေခြင်း၊အန်ခြင်း၊သတိလစ်လဲကျခြင်း၊ကြွက်သားများလှုပ်ခုန်ခြင်း(အကြောဆွဲခြင်း)၊တက်ခြင်း စသည်တို့ဖြစ်ပေါ်နိုင်ပါသည်။

(ခ) အရေပြားမှတစ်ဆင့်ဝင်ရောက်ခြင်း

ဆေးဖျန်းနေစဉ်နှင့်ကိုင်တွယ်နေစဉ် ဆေးနှင့်ထိတွေ့ခြင်းဖြင့် အရေပြားမှ တစ်ဆင့်ဝင်ရောက်နိုင်ပါသည်။ပူအိုက်သောအခြေအနေမျိုးအရေပြားပူနွေးနေသည့်အခါ လူ့ခန္ဓာကိုယ်၏ ချွေးပေါက်များကျယ်နေသဖြင့် ပိုမိုဝင်ရောက်ရန် လွယ်ကူသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ပိုးသတ်ဆေးကိုအပူချိန်မြင့်မားသောအချိန်မျိုးတွင်ကိုင်တွယ်အသုံးမပြုသင့်ပါ။
။ မိမိအရေပြားအားလုံးနီးပါးဖုံးအုပ်သော အဝတ်အစားများကို ဝတ်ဆင်ခြင်းဖြင့် ကာကွယ်ပါ။

(ဂ) အသက်ရှူလမ်းကြောင်းမှဝင်ရောက်ခြင်း

ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်း အများဆုံးဝင်ရောက်နိုင်သည့် လမ်းကြောင်းဖြစ်ပါသည်။ ပိုးသတ်ဆေးဖျန်းရာနေရာ(သို့)ပိုးသတ်ဆေးဂိုဒေါင်အတွင်းအလုပ်လုပ်နေစဉ်အငွေ့/အမှုန်များကိုရှူမိခြင်းဖြင့်ဝင်ရောက်နိုင်ပါသည်။သို့ဖြစ်၍လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေစဉ် နှာခေါင်းပိတ်ကို အစဉ်အမြဲဝတ်ဆင်ပါ။

(ဃ) ဒဏ်ရာ၊ အနာများမှတစ်ဆင့်ဝင်ရောက်ခြင်း

ဤလမ်းကြောင်းမှာအရေပြား၏အနာအဆာများမှလည်းကောင်း၊နီပြင်၊အဖု၊ အပိန့်၊အပွန်းအပဲ့နှင့်ပေါက်ပြဲဒဏ်ရာများမှလည်းကောင်းဝင်ရောက်နိုင်ပါသည်။

အရေးပေါ်ကုထုံး(အော်ဂင်နိုကလိုရင်းဓာတ်ပေါင်းကြောင့် အဆိပ်သင့်ပါက)-

ဝေဒနာရှင် အသက်မရှူပါက

ရှေးဦးသူနာပြုစုနည်းဖြင့် အသက်ပြန်ရှူလာအောင် ပြုလုပ်ပါ။

ဝေဒနာရှင် သွေးမခုန်ပါက

ရှေးဦးသူနာပြုစုနည်းဖြင့် သွေးခုန်လာအောင် ပြုလုပ်ပါ။

အသက်ရှူသော်လည်း သတိလစ်နေပါက

လူနာအား မှောက်ခုံထား၍ ခေါင်းကိုတစ်ဖက်သို့ စောင်းထားပါ။

ငြိမ်သက်စွာ လဲလျောင်းနေပါစေ။

အသက်ရှူပုံရှူနည်းကို စောင့်ကြည့်အကဲခတ်ပါ။

နီးရာကျန်းမာရေးဌာနသို့ လွှဲပြောင်းပေးပို့ပါ။

လူနာတက်နေပါကလူနာအနာတရမဖြစ်စေရန်သတိဖြင့်

ညင်သာစွာကိုင်တွယ်စမ်းသပ်စစ်ဆေးပါ။

လူနာကောင်းစွာအသက်ရှူနိုင်ပြီး သတိလစ်ခြင်းလည်း မရှိပါက

ငြိမ်သက်စွာထားပါ။

နီးရာကျန်းမာရေးဌာနသို့ လွှဲပြောင်းပေးပို့ပါ။

အော်ဂင်နိုဖော့စဖိတ်ဓာတ်ပေါင်းများ(Organophosphates)

အော်ဂင်နိုဖော့စဖိတ်ဓာတ်ပေါင်းများဖြင့် အဆိပ်သင့်ပါက ရှေးဦးစွာ-

ချွေးစေးများပြန်ခြင်း၊ သွားရေကျခြင်း၊ မျက်ရည်များကျခြင်း
အားနည်းခြင်း၊ မူးဝေခြင်း၊ ဗိုက်နာခြင်း(အစာအိမ်မှနာခြင်း) အမြင်အာရုံ
ဝေဝါးခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး မျက်စိသူငယ်အိမ် အပ်ဖျားတမျှ ကျဉ်းကျုံ့လာခြင်း၊
အန်ခြင်း၊ လဲကျခြင်း၊ ကြွက်သားများ အကြောဆွဲခြင်း တက်ခြင်း စသည်တို့
ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိပါသည်။

အော်ဂင်နိုဖော့စဖိတ် အဆိပ်သင့်သည်ဟု ယူဆရသော လူနာကို အမြန်ဆုံး
ကုသပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

- လူနာအသက်မရှူပါက ရှေးဦးသူနာပြုစုနည်းဖြင့် အသက်ပြန်ရှူအောင် ပြုလုပ်ပါ။
- လူနာ သွေးမခုန်ပါက ရှေးဦးသူနာပြုစုနည်းဖြင့် သွေးခုန်လာအောင် ပြုလုပ်ပါ။
- လူနာသည် အသက်ရှူသော်လည်း သတိလစ်နေပါက-
 - ပိုးသတ်ဆေးပေရေနေသော အရေပြားကို ဆေးကြောပါ။
 - လူနာကိုမှောက်ခုံထားပြီး ခေါင်းကိုတစ်ဖက်ဖက်သို့ စောင်းထားပါ။
 - အသက်ရှူပုံကို စောင့်ကြည့်ပါ။
 - တက်နေသောလူနာများ၌ထိခိုက်ဒဏ်ရာရမှုမရှိစေရန်ညင်သာစွာကိုင်တွယ် စစ်ဆေးပါ။
- အကယ်၍ အသက်ရှူနေပြီး သတိရနေပါက-
 - ပိုးသတ်ဆေးပေရေနေသော အရေပြားကို ဆေးကြောပါ။
 - သေချာစွာ ဂရုစိုက်စောင့်ကြည့်ပါ။ တစ်ယောက်ထဲ ပစ်မထားပါနှင့်။

ကာဘာမိတ်ဓာတ်ပေါင်းများ(Carbamates)

ကာဘာမိတ်အုပ်စု အဆိပ်သင့်ခြင်း လက္ခဏာများ

- ချွေးစေးများပြန်ခြင်း
- မူးဝေခြင်း
- အားနည်းခြင်း
- ဗိုက်နာခြင်း
- အော့အန်ခြင်းများကို တွေ့ရတတ်ပါသည်။

ကုသခြင်း

ငြိမ်သက်စွာထားပါ။ နီးရာကျန်းမာရေးဌာနသို့ ပို့ပါ။

ရှေးဦးသူနာပြုစုခြင်း

၁။ အသက်ရှူလာအောင်ပြုလုပ်ခြင်း

လူနာအနေဖြင့်သူ့ပင်ကိုယ်စွမ်းအားအရ အသက်ရှူနိုင်စွမ်းအားမရှိပါက အသက်ရှူအားကူခြင်းကိုပြုလုပ်ပေးရပါမည်။

(က) မေးစေ့ကိုဆွဲမ၊ခေါင်းကိုနောက်သို့လှန်ပြီးအသက်ရှူလမ်းကြောင်းပွင့်အောင် ပြုလုပ်ပါ။ လူနာ၏နှာခေါင်းအနီးမိမိ၏ပါးကိုထားခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊လူနာ၏ဝမ်းဗိုက်ကိုကြည့်ခြင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အသက်ရှူ/မရှူ စစ်ဆေးပါ။

(ခ) အသက်မရှူပါက နှုတ်ခမ်းဝတွင် အဝတ်စတစ်ခုခံကာ လူနာ၏နှာခေါင်းကိုပိတ်၍ ပါးစပ်ချင်း တင်းကြပ်စွာကပ်၍ လေမှုတ်သွင်းပြီး အသက်ပြန်ရှူလာအောင် ပြုလုပ်ပါ။ တစ်မိနစ်လျှင်(၁၂)ကြိမ်ခန့် လေမှုတ်သွင်းပါ။

၂။ နှလုံးခုန်လာအောင်ပြုလုပ်နည်း

(က) လည်ပင်းသွေးလွှတ်ကြောကိုစမ်းပြီး သွေးခုန်နှုန်းရှိ/မရှိ စစ်ဆေးပါ။ သွေးခုန်နှုန်းမရှိပါက အခြေခံအသက်နည်း (ခေါ်) CPR ပြုလုပ်ပါ။ ဆေးရုံ/ ဆေးခန်း ရောက်ရှိပြီး တာဝန်ကျဆရာဝန်၏ ညွှန်ကြားချက်ရမှ အကူအသက်ရှူမှု ပေးခြင်းနှင့် နှလုံးဖိနှိပ်ခြင်းကိုရပ်ပါ။

၃။ **အန်ခြင်း**

အန်လျှင် အန်သူ၏အန်ဖတ်များ အသက်ရှူလမ်းကြောင်းမှတစ်ဆင့် အဆုတ်အတွင်းသို့ မဝင်ရောက်စေရန်သည် အရေးကြီးသည်။

ထိုလူသည် သတိမရပါက သူ့အားမှောက်ထား၍ ဦးခေါင်းကိုနှိမ့်ထားပြီး မျက်နှာကိုတစ်ဘက်သို့ လှည့်ထားပေးရမည်။ အန်သည့်သူအား ဤအနေအထားဖြင့် သယ်ယူပါ။ သတိမေ့နေသူအားပါးစပ်မှ မည်သည့်အရာမျှမပေးပါနှင့်

၄။ **သယ်ယူရွှေ့ပြောင်းခြင်း**

ပိုးသတ်ဆေးအဆိပ်သင့်သည်ဟုယူဆရသောလူနာအားဆေးရုံ(သို့)ကျန်းမာရေးဌာနသို့ အမြန်ပို့ပေးပါ။သို့သော်-

(က) ပထမဦးစွာပိုးသတ်ဆေးစွန်းပေးနေသော အဝတ်များကိုချွတ်ပစ်၍ ၎င်းတို့ထိပေးထားရာအရေပြားကိုဆေးကြောပစ်ပါ။

(ခ) လူနာကိုအနှောင့်အယှက်နည်းနိုင်သမျှနည်းအောင်ထား၍သယ်ပါ။

(ဥပမာ - လူနာတင်ယာဉ်ကို လမ်းကြောင်းကြမ်းပေါ်တွင် အပြင်းမောင်းနှင်ခြင်းမျိုးမလုပ်ရပါ။)

(ဂ) သင်နှင့်အတူ ပိုးသတ်ဆေး နမူနာထုပ်(၁)ထုပ် ပိုးသတ်ဆေး ၏တံဆိပ်အမှတ်အသား မိတ္တူကိုင်ပါယူသွားပါ။ လူနာသောက်မိသည့် ပိုးသတ်ဆေး ကိုအတိအကျဖော်ပြနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ ထိုအချက်မှာအလွန်အရေးကြီးပါသည်။

(ဃ) ဖြစ်နိုင်ပါက အန်ဖတ်နမူနာကိုယူပါ။ လိုအပ်ပါက ဓာတ်ခွဲစစ်ဆေး ကြည့်ရှုနိုင်ရန်ဖြစ် သည်။

(င) ဆေးရုံ(သို့)ကျန်းမာရေးဌာနမှ တာဝန်ကျဆေးဝန်ထမ်းအား လွန်ခဲ့သည့်ရက်အနည်းငယ်အတွင်းကလူနာထိတွေ့ကိုင်တွယ်ခဲ့သည့်ပိုးသတ်ဆေး အမျိုးမျိုးနှင့်ပမာဏကို တင်ပြနိုင်ရန်လည်းပြင်ဆင်ထားပါသည်။

နေရာအလိုက်ပြုစုကုသခြင်း

(က) မျက်စေ့နှင့်ဝန်းကျင်ကိုဆေးကြောသန့်စင်ခြင်း

- မျက်စေ့ထဲဝင်သွားသော ပိုးသတ်ဆေးရည်သည် မျက်လုံးအတွင်း စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့မှုမြန်ဆန်ပြီး မျက်လုံးကိုလည်း ကသိကအောက်ဖြစ်စေပါသည်။
- မျက်လုံးထဲဝင်သွားသော ပိုးသတ်ဆေးရည်ကိုရေဖောဖောသီသီနှင့် ချက်ခြင်း ဆေးကြောပစ်ပါ။
- ရေကိုခွက်ဖြင့်ဖြစ်စေ ရေကရားဖြင့်ဖြစ်စေ လောင်းချပါ။
- လူတစ်ယောက်ယောက်မှ မျက်လုံးကိုဖွင့်ပေးထားပါကဆေးကြော ရန်ပိုမို လွယ်ကူပေသည်။
- ယင်းနည်းအတိုင်း(၁၀)မိနစ်ခန့် ကြောအောင်ဆေးကြောပါ။
- အော်ဂင်နစ် ဖော့စဖရပ်အုပ်စုဝင် ပိုးသတ်ဆေးများမျက်စေ့ထဲသို့ဝင်ပါက နာရီအတော်ကြာထိ မျက်စေ့အမြင် ကိုမှန်ဝါးစေနိုင်သည်။
- ယင်းသည် နာရီအတန်ကြာသည် အထိရှိနေမည်ဖြစ်သော်လည်း ခေတ္တယာယီမျှသာ ဖြစ်၏။

(ခ) အရေပြားကိုဆေးကြောသန့်စင်စေခြင်း

ပိုးသတ်ဆေးပေးကျန်နေသောအဝတ်များအား ချက်ချင်းချွတ်ပစ်ပါ။ အရေပြားအား အလျှင်အမြန်ဆပ်ပြာနှင့် ရေများများဖြင့်ဆေးကြောပါ။ အဆိပ်သင့်လက္ခဏာများကို စောင့်ကြည့်ပါ။ အရေပြား၏မျက်နှာပြင်ဧရိယာ အတော်များများကို ပိုးသတ်ဆေး များနှင့် ပိုးသတ်ဆေးစွန်းပေးနေသော အဝတ်များထိ ပေးခဲ့လျှင်သော်လည်းကောင်း လုပ်လက်စအလုပ်ကိုရပ်နားပြီး အနည်းဆုံး(၁)ရက်ခန့် အနားယူရပါမည်။ အဝတ်အစားများပိုးသတ်ဆေးနှင့် စိုစွတ်စေနိုင်သည့် အဓိကအကြောင်းအရာများမှာ -

- (၁) လေထဲသို့ ဆေးဖျန်းထားသောနေရာများသို့ ကာကွယ်ရေးဝတ်စုံများ မပါဘဲ နှင့်သွားလာဝင်ရောက်ခြင်း။
- (၂) ကောက်ပဲသီးနှံ သို့မဟုတ် သစ်ပင်မြင့်ကြီးများကို ထုထည်ပမာဏများပြားသည့် ဆေးပိုးများဖြင့် ဆေးဖျန်းခြင်း။
- (၃) ထူထပ်စွာပေါက်လျက်ရှိသော ကောက်ပဲသီးနှံများနှင့် ချုံများအားဆေးဖျန်းခြင်း။
- (၄) ဆေးဖျန်းပိုးများမလုံမှုကြောင့် မတော်တဆဖိတ်ကျမှုများ။
- (၅) လေဆန်ကိုမျက်နှာပြု၍ဆေးဖျန်းခြင်း။

ပိုးသတ်ဆေး ပက်ဖျန်းနေစဉ် လိုက်နာရန်အချက်အလက်များ

- ၁။ ရေလုံသောလက်အိပ်များဝတ်ဆင်ပါ။
- ၂။ ရာဘာဘွတ်ဖိနပ်များစီးပါ။
- ၃။ မျက်နှာတစ်ခုလုံးလုံသည့် အဖုံးအကာကိုဝတ်ဆင်ပါ။
- ၄။ ရှပ်အင်္ကျီလက်ရှည်များနှင့် ဘောင်းဘီရှည်များဝတ်ဆင်ပါ။
- ၅။ နှာခေါင်းနှင့်ပါးစပ်ပေါ်တွင်ဘေးအန္တရာယ်ကာကွယ်နိုင်သည့်အဖုံးအကာများ ဝတ်ဆင်ပါ။
- ၆။ ဦးခေါင်းကိုအဆိပ်သင့်မှုကာကွယ်နိုင်ရန် ဦးထုပ်ဝတ်ဆင်ပါ။
- ၇။ ရှပ်အင်္ကျီလက်ရှည်၊ ဘောင်းဘီရှည်တို့အပြင် ခန္ဓာကိုယ်ကျောဖက်နှင့် ရှေ့ဖက်တို့ကို လုံခြုံစွာ ဖုံးအုပ်အကာကွယ်ပေးနိုင်သည့် ရေလုံအကာအကွယ်ကိုဝတ်ဆင်ပါ။
- ၈။ လေဆန်ကို မျက်နှာမူ၍ ဆေးဖျန်းခြင်းမပြုလုပ်ရ။
- ၉။ ပိုးသတ်ဆေးများကို ကိုင်တွယ်သုံးစွဲပြီးနောက် လက်များကို ဆေးကြောသန့်စင်ပါ။
- ၁၀။ ပိုးသတ်ဆေးများကိုသေ့ခတ်သိမ်းဆည်းပါ။ ကလေးများ လက်လှမ်းမမီအောင် ထားရှိပါ။